

Magyar adóterhelés nemzetközi összehasonlításban, 2007-2011

Előadó: Pitti Zoltán
tudományos kutató
BCE

2012. április 23

„Kísérlet járja be Európát, az adóreformok kísérlete”

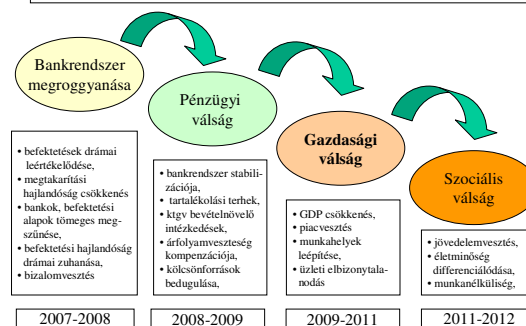
2012. április 23

Az előadás főbb gondolatkörei

- 1.) Világgazdasági folyamatok – válság és kiútkeresés
- 2.) Európa a nemzetközi adóversenyben és adóverseny az Európai Unióban
- 3.) Az adók és járulékok felértékelődési trendjei
- 4.) Az EU27 országok adórendszerei és strukturális jellemzői:
 - Direkt, indirekt adók és szociális járulékok,
 - Fogyasztást, munkát és tőkét terhelő adók és járulékok
- 5.) A 25 éves évforduló előtt álló hazai adó- és járulérendszer átfogó értékelése
- 6.) A hazai adómodernizáció kívánatos és lehetséges irányai

2012. április 23

A globális és átfogó válság főbb fázisai

2012. április 23

Forrás: Pitti Zoltán szerkesztése

„A globális adósságállomány jelenleg a világ által előállított GDP érték háromszorosának felel meg”

Forrás: Európai Politikai Tanulmányok Központja, 2011

2012. április 23

„Eredeti” válságfelhalmozás a világban

- **Reálgazdasági** folyamatok és **pénzügyi folyamatok** erőteljes **távolodása**;
- **Gazdasági válság** (növekedési ütem mérséklődése),
- **Szociális válság** (munkahelyek leépítése, jövedelmek befagyasztása, megélhetési költségek emelkedése),
- Költségvetési **hiány és az adósságállomány** felfutása a fejlett országokban (USA, EU)
- **Pénzügyi rendszerek** (US €, euró) megingása,
- **Észak-Afrika** (politikai dominó és az olajárak emelkedése – gazdasági következményei),
- **Japán** (földrengés és az atomkatasztrófa kára a GDP 4-5%-a, ám ennél nagyobb a jövőbeni energiapolitikát érintő negatív hatása),

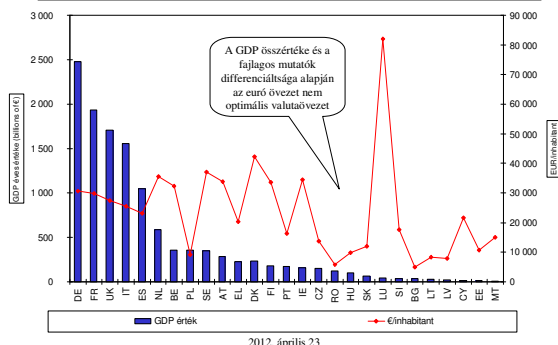
2012. április 23

Az EU főbb működési jellemzői alapján megvonható következtetések

- Az EU **megkésve és erőteljesen reagált** a világgazdasági folyamatok kedvezőtlen változására;
- A válságkezelő **intézkedések többsége nem közösségi szintű**, hanem nemzetállami jellegű (a protekcionizmus erősödő veszélyével);
- A nemzetállami intézkedések **alapvetően bevétel-túlsúlyosak** és a kiadási oldal racionalizálása bizonytalan elvi alapokon nyugszik;
- Az euró övezet országainak nagyobbik felében **csak most kezdődik** a válság idején felhalmozott iszonyatos költségvetési deficitek leépítése;
- Összességében az EU még mindig csak a válságkezeléssel foglalkozik, s még **halvány jelei sincsenek meg a válság utáni helyzetre történő felkészülésnek** (az Európa 2020 program – jelenleg – semmivel nem nyugszik biztosabb alapokon, mint a lisszaboni program)

2012. április 23

A GDP összértéke és egy lakosra jutó értéke az EU27 országokban (milliárd €, illetve €/fő érték), 2010

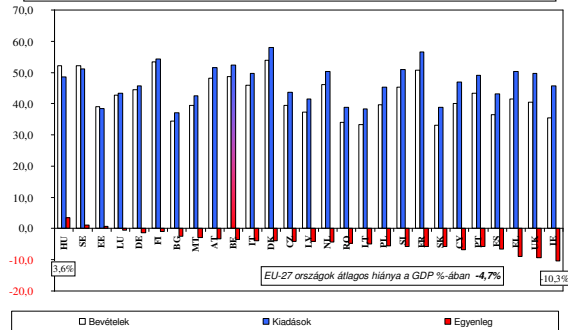

2012. április 23

Az EU tagországok általános problémája, hogy erőn felül költek, vagyis **a közösségi kiadások évről-évre meghaladták a gazdaság teljesítményeit** de az is megfogalmazható, hogy **az európai gazdaság versenytársaitól elmaradón teljesít**

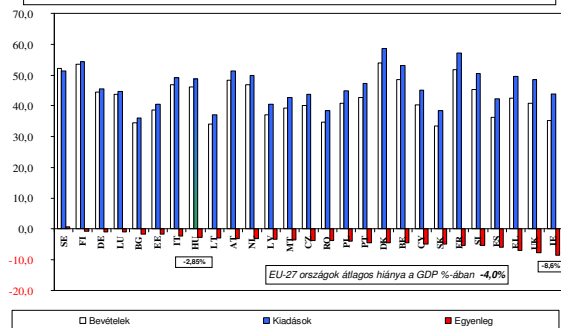
2012. április 23

Az EU-27 országok 2011. évi államháztartási bevételei és kiadásai a GDP százalékában – hiány szerint rangsorolva

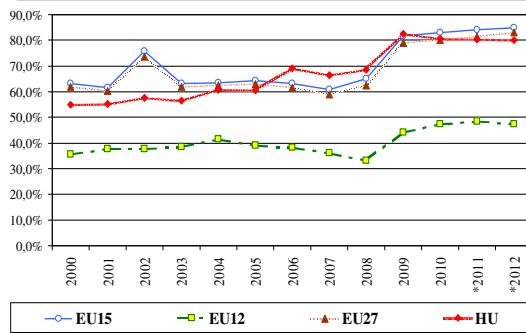
Source: European Economic Forecast, Autumn 2011, EUROSTAT

Az EU-27 országok 2012. évi államháztartási bevételei és kiadásai a GDP százalékában – hiány szerint rangsorolva

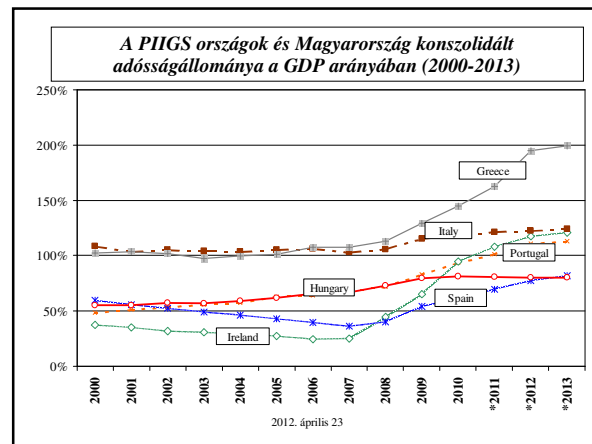
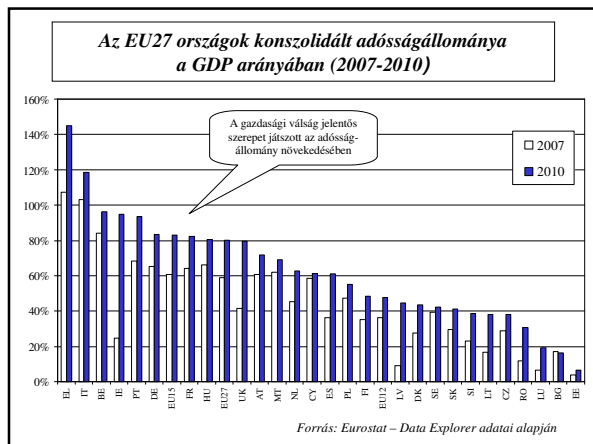

Source: European Economic Forecast, Autumn 2011, EUROSTAT

Az EU27 országok konszolidált adóssággállománya a GDP arányában (2000-2012)

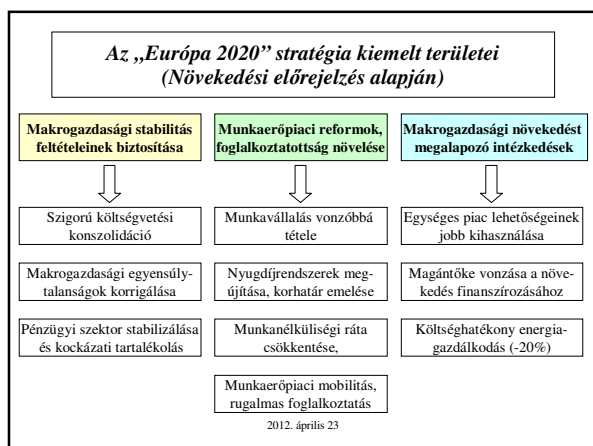
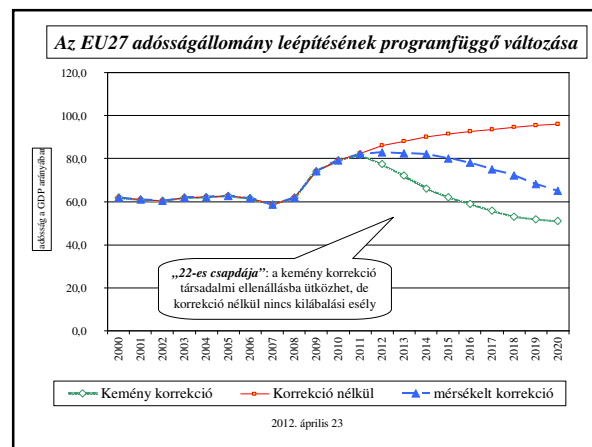
2012. április 23

A válság következményeinek elhárítására tett intézkedések

Kiadáscsökkentő intézkedések	Bevételnövelő intézkedések
<ul style="list-style-type: none"> Közsféra béreinek befagyasztása (EL, IE, PT) Közalkalmazotti létszám csökkentése (ES, EL) Nyugdíjkorhatár emelése (FR) Szociális juttatások szűkítése (UK, IE) beruházások fékezése, új beruházási programok törlése költségvetési tartalékalapok emelése (zárolások) 	<ul style="list-style-type: none"> adókulcsok átmeneti emelése, beígért mérséklések halasztása, nyugdíjkorhatár emelése, ÁFA kulcs emelése (UK, DE) bankadó bevezetése (korlátozott), új adónemek (zöld adók), eljárési rend szigorítása, hatékonysági vizsgálatok alkalmazása

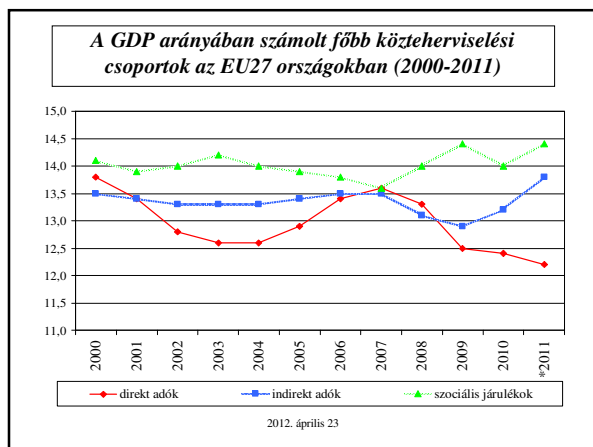
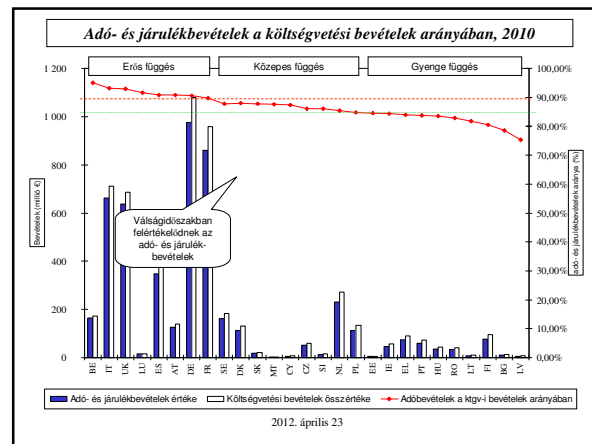
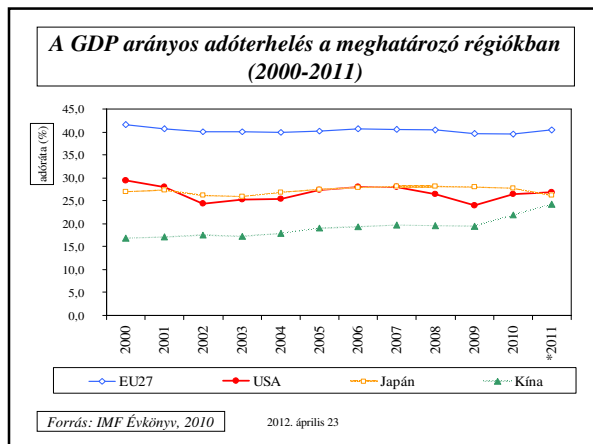
Forrás: EUROSTAT adatai alapján Pitti Zoltán szerkesztése

Európa 2020 és az Euró Plusz Paktum

- Uniói szerződés módosítása (lásd: döntéshozatal),
- „Európai szemeszter” beüzemelése:
 - Egysúlyteremtés (bevételek, kiadások)
 - Költségvetések összehangolása,
- Gazdasági kormányzás (csomag):
 - Nemzeti Akcióprogramok kidolgozása,
 - Makrogazdasági politikák összehangolása
 - Pénzügyi stabilizálás (válságalapok, banki stressz-teszt),
 - Adórendszerek összehangolása (Tao, ÁFA, Bankadó),
- Gazdasági aktivitás növelése, munkahely teremtés
- Nyugdíjrendszerek megújítása, korhatár emelése,
- Inflációkövető bérméchanizmus felmondása

2012. április 23

Az adóterhelés jellemzői az EU27 országokban

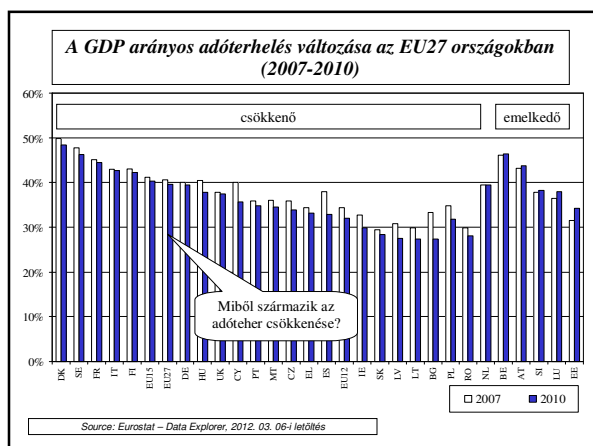
Hagyományosan alacsony adózású országok

- Írország (29,8%)
- Spanyolország (32,9%),
- Görögország (33,2%),
- Portugália (34,8%),
- Anglia (37,4%),

Viszonylagosan magas adózású országok

- Svédország (46,3%),
- Dánia (48,5%),
- Belgium (46,4%),
- Finnország (42,3%),
- Ausztria (43,7%),
- Franciaország (44,5%),

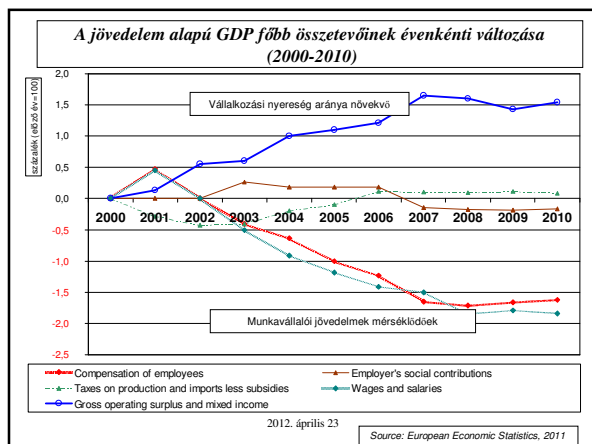
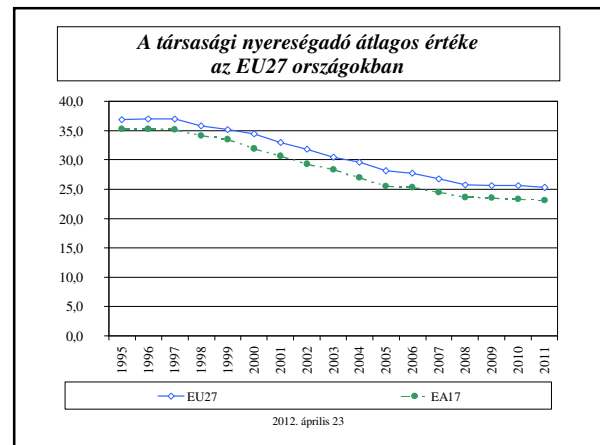
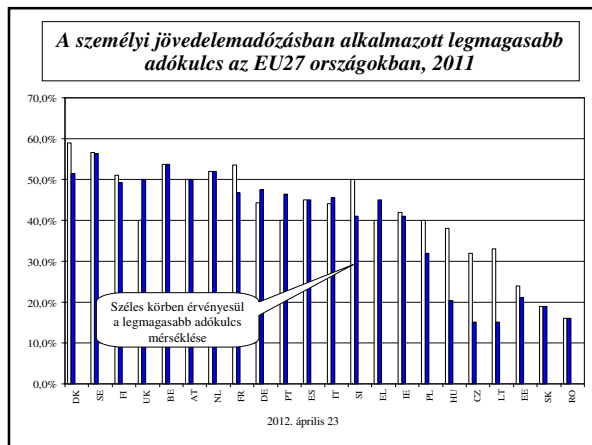
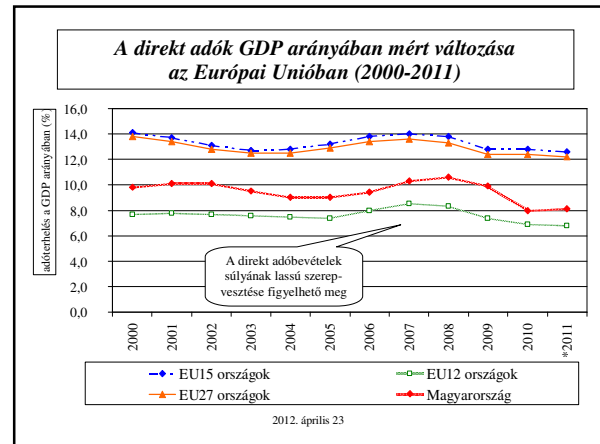
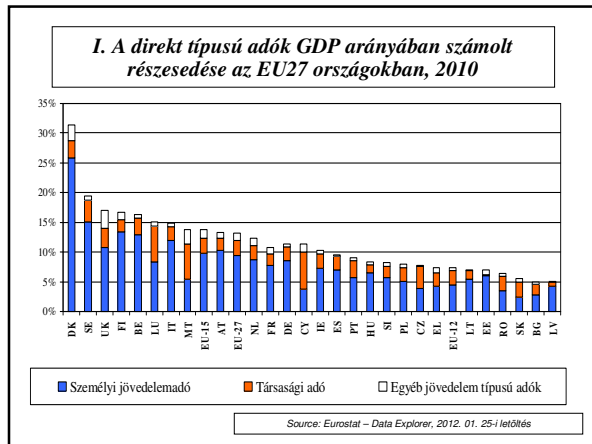
EU27 átlag (2010) 39,6% (lásd: Németország, Hollandia)

A GDP arányos adóterhelés változása klasszikus csoportosítás szerint az EU tagországokban (2007-2010)

	EU-15		EU-12		EU-27		HU	
	2007	2010	2007	2010	2007	2010	2007	2010
Indirekt adók	13,4%	13,2%	13,7%	13,3%	13,5%	13,2%	16,3%	17,1%
Direkt adók	14,0%	12,9%	8,5%	6,9%	13,6%	12,4%	10,3%	8,0%
Szociális járulékok	13,6%	14,2%	12,2%	11,7%	13,5%	14,0%	13,9%	12,7%
Adóterher összesen	41,1%	40,3%	34,4%	31,9%	40,6%	39,6%	40,5%	37,8%

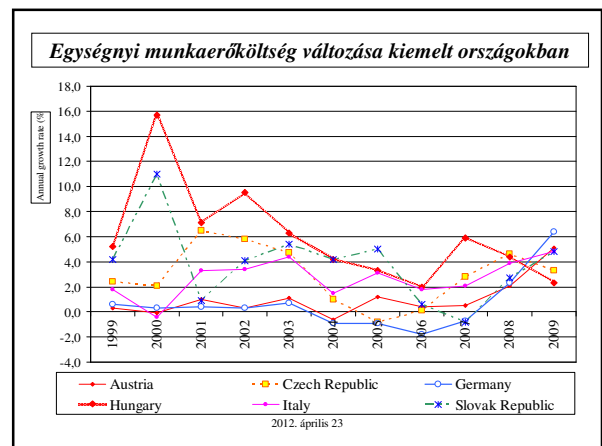
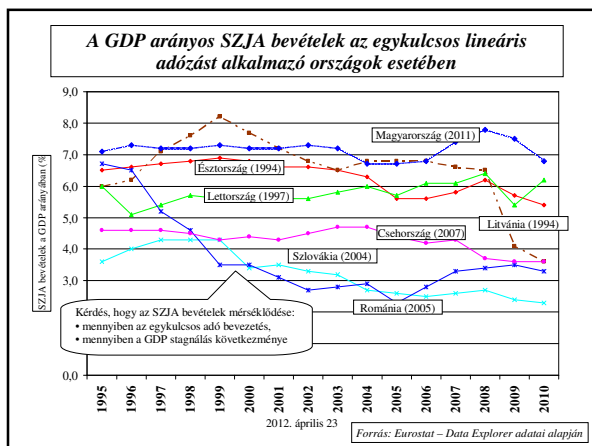
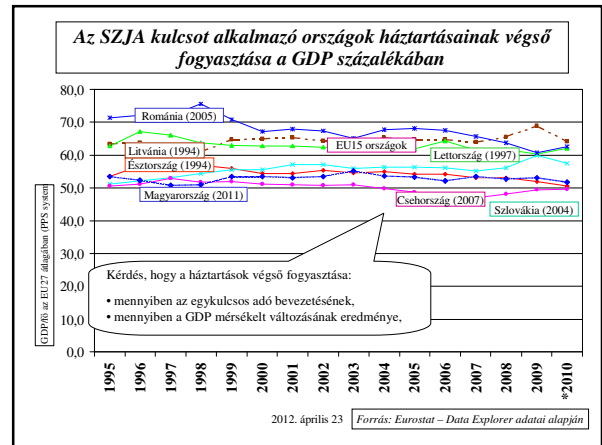
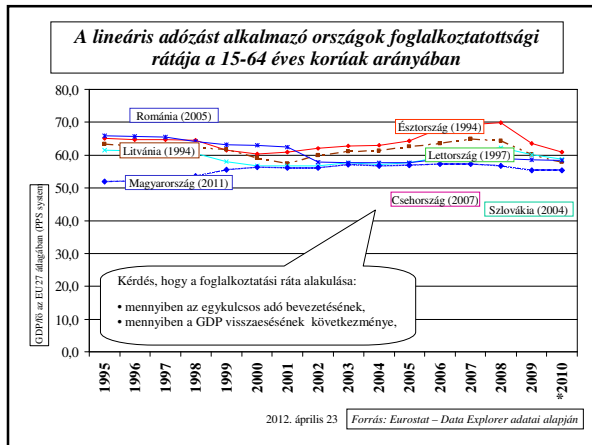
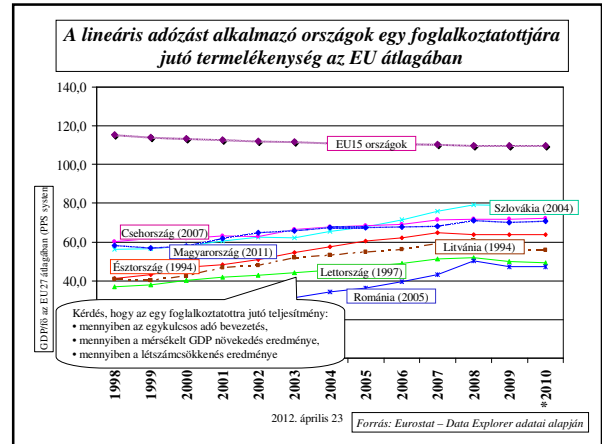
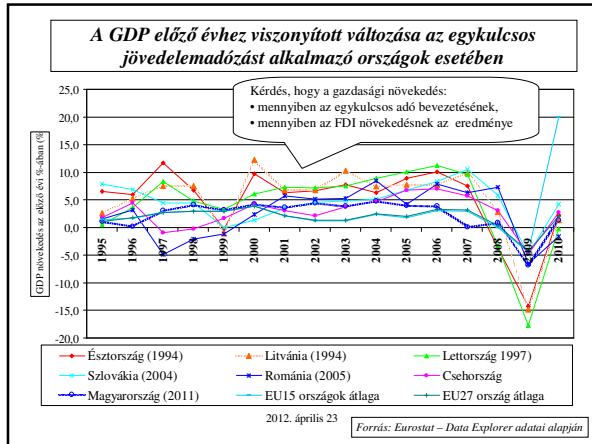
Source: Eurostat – Data Explorer, 2012. 01. 25-i letöltés alapján Pitti Zoltán számításai

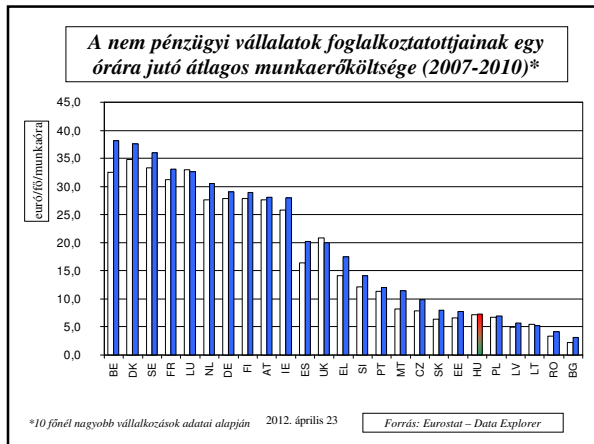

Néhány állítás és néhány gyakorlati válasz az egykulcsos adózásról

- Hatása a GDP éves növekedésére (nem igazolható, a mért növekedés elsődlegesen az FDI következménye),
- Hatása az egy foglalkoztatottra jutó termelékenységi mutató javulására (nem igazolható),
- Hatása a háztartások végső fogyasztására (nem igazolható),
- Hatása a gazdaság kifehéredésére, a GDP arányos SZJA bevételek arányának növekedésére (nem igazolható),

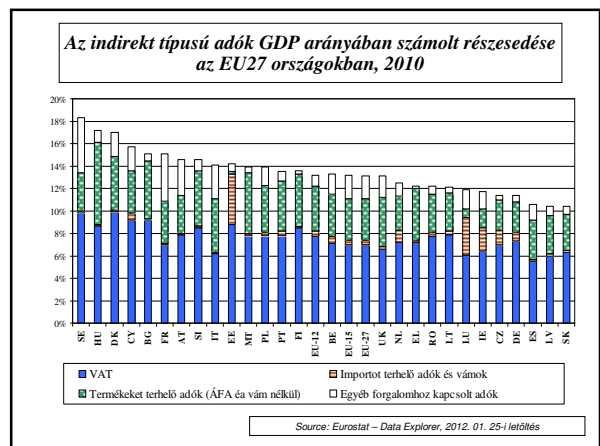
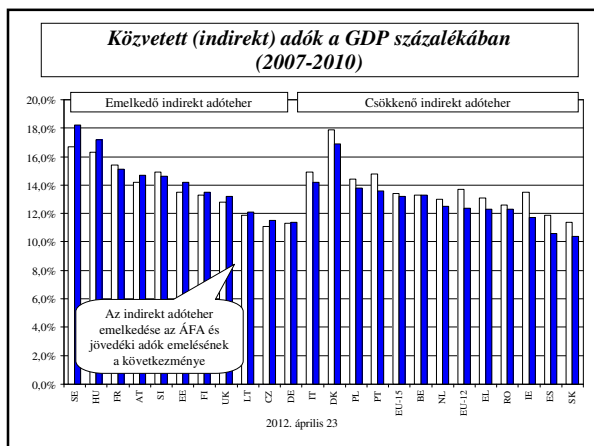
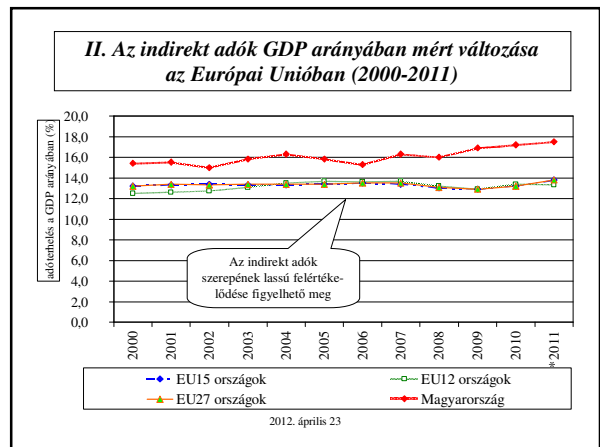
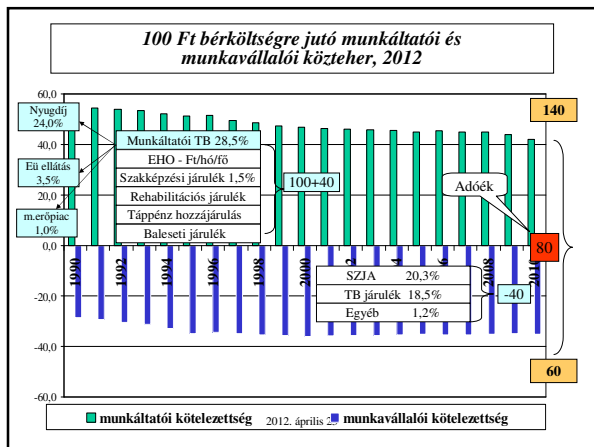
2012. április 23

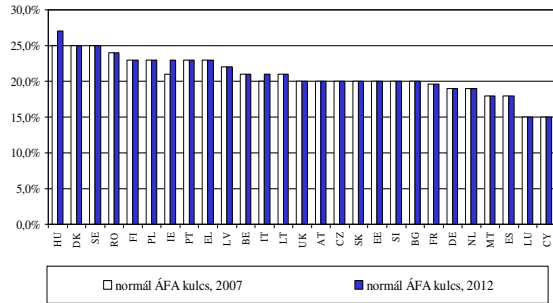

A közteherviselési kérdésekkel foglalkozó szakirodalom a munkáltatói bruttó költség és a munkavállalói nettó jövedelem közötti különbséget „**Adóék**” megnevezéssel használja

2012. április 23

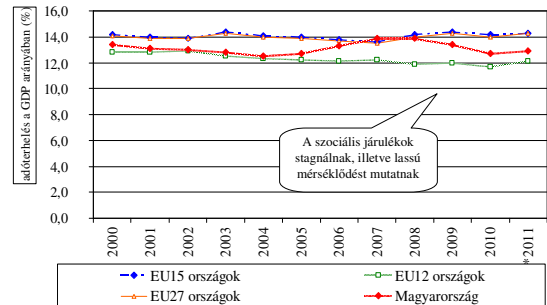

A normál ÁFA kulcsok változása az EU27 országokban (2011-2012)

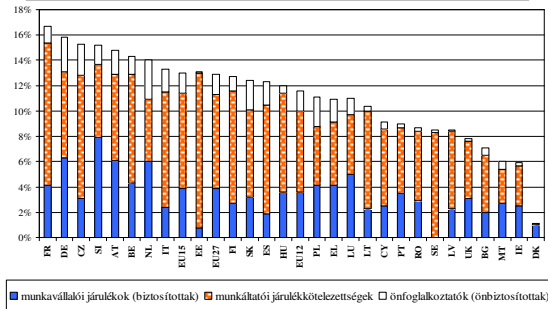
Forrás: European Commission, Taxud.c.1(2012)134284, 2012 edition

III. A szociális járulékok GDP arányában mért változása az Európai Unióban (2000-2011)

2012. április 23

A szociális járulékok GDP arányában számolt részesedése az EU27 országokban, 2010

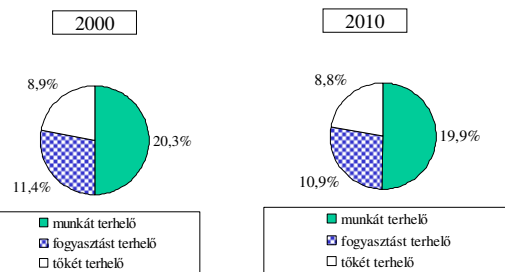

Source: Eurostat - Data Explorer, 2012. 01. 25-i letöltés

Az adóterhelés elméleti vizsgálata, illetve gyakorlati elemzése szempontjából növekvő szerepe van az adók és járulékok **közgazdasági funkciók** szerinti vizsgálatának

2012. április 23

Az adók és járulékok közgazdasági funkciók szerinti megoszlása az EU27 országokban (2000-2010)

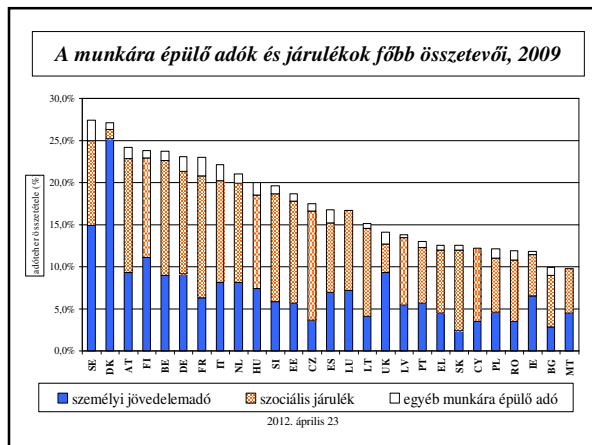
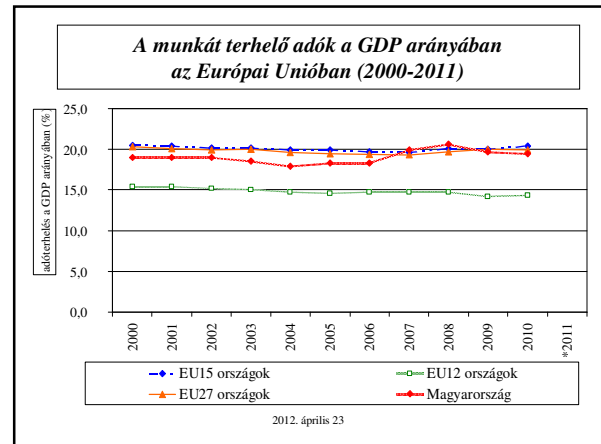
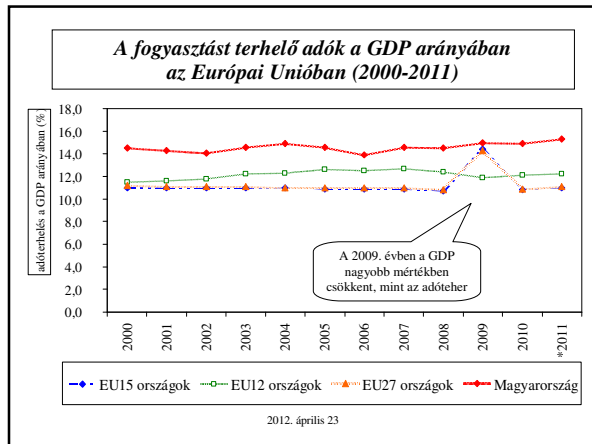

Source: Eurostat - Data Explorer, 2012. 01. 25-i letöltés

A GDP arányában számolt adó- és járulékteher közgazdasági funkciók szerint (százalék)

	Munkát terhelő adók		Fogyasztást terhelő adók		Tőkét terhelő adók		Teljes adó- és járulékteher	
	2000	2010	2000	2010	2000	2010	2000	2010
EU15	20,8	20,4	12,1	10,8	8,3	9,1	41,2	40,3
EU12	18,5	14,0	10,9	11,9	4,2	6,1	33,6	31,9
EU27	20,3	19,9	11,4	10,9	8,9	8,8	40,6	39,6
HU	19,0	19,3	15,3	14,7	4,7	3,8	39,0	37,8

2012. április 23

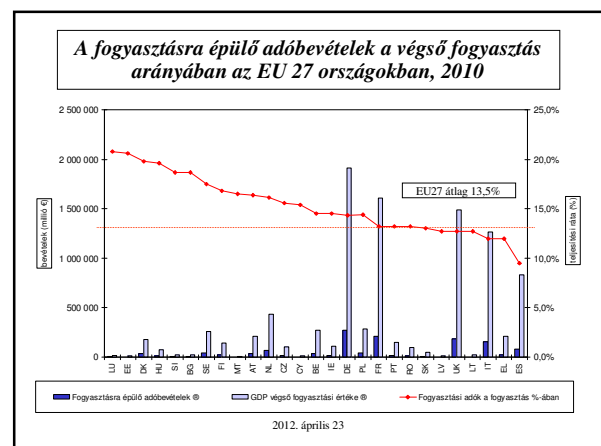
A 22-es csapdája miatt felértékelődnek az adóztatás hatékonyságával foglalkozó vizsgálatok – a nemzeti számlák adatai alapján komoly elemzések készülnek a tényleges adóbevételek és az elméletileg teljesíthető adóbevételek közötti eltérés okainak feltárására

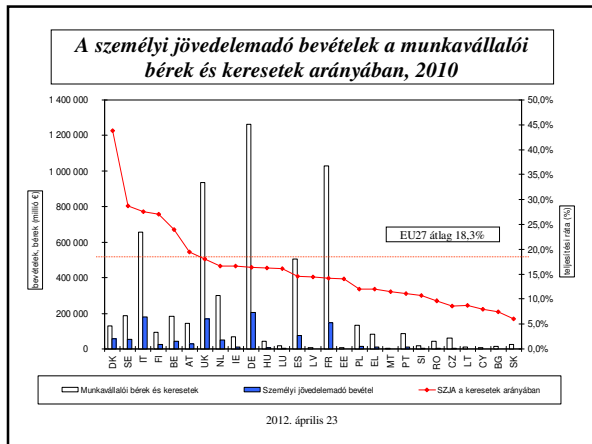
2012. április 23

Az adóztatás hatékonyságát elemző vizsgálatok főbb típusai az EU27 országokban

- Fogyasztást terhelő adók a GDP felhasználás **végző fogyasztást tükröző** értékének arányában,
- Munkát terhelő adók a jövedelemalapon számolt GDP alkotó elemét jelentő **munkavállalói bérek- és keresetek** arányában,
- Az „**adók**” **alakulása** és a befolyásoló tényezők vizsgálata,
- Növekvő figyelem az országghatárokat átlépő vállalkozások működésére (lásd: CCCTB javaslata), s ennek érdekében a **27 féle közteherviselési rendszer gyakorlati közelítésére**;
- Az offshore ügyletek kontrollja, az informális működés visszaszorítása,
- A gazdasági törekvéseket torzító adóalapok helyett **új közteherviselési típusok bevezetése** (zöld adók, céladók, tranzakciós adók)

2012. április 23

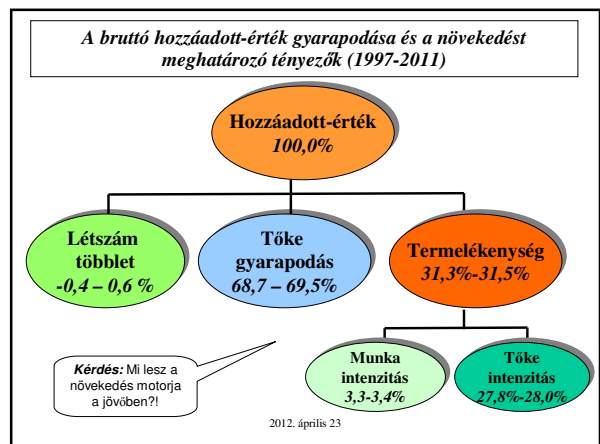
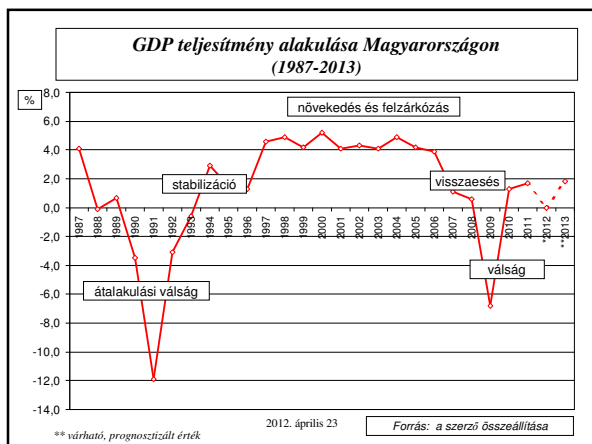

- ### A 2007-2010 között a közhatalviselési rendszereket érintő főbb megállapítások
- A közösségi harmonizációban – kezdeményezések ellenére – nincs áttörés, a **válságkezelő intézkedések** alapvetően nemzeti jellegűek.
 - A GDP arányos **adóterhelés kisebb mértékben csökkent**, mint amilyen ütemben zsugorodnak a gazdasági teljesítmények (fáziskésés?).
 - A válság következtében az állami bevételeken belül „felértékelődtek” az adókból és járulékokból származó bevételek.
 - Megkezdődött a hangsúlyváltás, vagyis a jövedelmek adóztatása helyett a **fogyasztás adóztatása** kerül előtérbe.
 - A GDP arányos közhatalviselésen belül a **szociális járulékok** őrzik pozíciójukat, de belső átrendeződéssel (munkáltatók helyett a munkavállalókra helyeződik a teher);
 - Adónemek szerinti vizsgálatok az adókulcsok mérséklését, de a **kedvezmények és mentességek erőteljes korlátozását jelzik**;
 - Erősödik a „káros javak” adóztatására irányuló törekvés
 - A „22-es csapdája” miatt növekvő figyelmet kapnak az **adóztatás hatékonyságát javító programok** (kifehértés, bürokrácia leépítés, elektronikus ügyintézés)
2012. április 23

- ### Előzetes elgondolások a 2013. évi válságkezelő intézkedésekről
- USA:** Tao mérséklés (35-ről 28%-ra), munkahelyteremtés ösztönzés, SZJA sávok maradnak, de a vagyonadók növelése
 - Japán:** Tao kulcs mérséklés, SMEs kiemelt kedvezményezése, zöld adózás további erősítése, szolidaritási adó
 - Németország:** gazdaság modernizálása és adóreform, ÁFA kulcs (19%) esetleges emelése. Tao marad, de megszűnik az IPA levonhatósága, munkára épülő terhek további mérséklése (induló és közepes SZJA kulcsok mérséklése), zöld adók szélesítése.
 - Anglia:** Tao mérséklés (26-ről 24%-ra), SZJA felső kulcs mérséklés (50%-ról 45%-ra), vagyonadó kiterjesztése, átmeneti mérséklés után 20%-os ÁFA
 - Franciaország:** SZJA felső kulcs emelés, munkára épülő adóterhek csökkentése (munkáltatói TB), vagyoni adózás.
 - Olaszország:** válságadók alkalmazása (energia- és pénzügyi szektor, vagyoni adóztatás), ÁFA emelés.
 - Spanyolország:** adógyűjtés szélesítése, de SZJA kulcsok emelése, SMEs kiemelt kedvezményezése, ÁFA kulcsok emelése, vagyoni adózás
 - Görögország:** kiadásszünetelés és bevételnövelés, így SZJA kulcsok emelése. Tao mérséklés, ÁFA kulcsok emelése (jelenleg 23, 13, 6,5%-os mértékekkel), vagyoni adózás
 - Ausztria:** stabil adórendszer, ad hoc intézkedések nélkül, esetleg Tao csökkentés jöhet.
 - Csehország:** ÁFA emelés (20% helyett 21%), egykulcsos SZJA módosítása.
 - Szlovákia:** egykulcsos SZJA feladása, szolidaritási adó, bankadó.
 - EU közösség:** Fiskális Unió, CCCTB, Tobin adó – közösségi adópolitika megújítása.
2012. április 23

- ### Hazai helyzetünk – elmozdulási irányok
- Negyedszázados adórendszerünk **átfogó modernizációja** halaszthatatlan;
 - Figyelembe kell venni, hogy az adórendszer modernizációja **eszközként szolgál** a társadalmi, gazdasági célok megvalósításában, s az államszervezet működtetésében – így egy **kiszámítható és stabil adórendszer** csak előző célok ismeretében alakítható ki;
 - Erősíteni kell a **növekedés ösztönző** elemeket (atomizáltság helyett erőforrások koncentrációja, nyereség visszaforgatás kedvezményezése, K+F+I tevékenység erősítése a saját tudásbázisra épülő termékszerkezet modernizációja érdekében,
 - A közhatalviselés **hazai súlypontjait** (fogyasztás, élőmunka, tőke) az ország valós adottságaihoz kell igazítani, s nagyobb teret kell adni a **káros javak** adóztatásának,
 - Az **adminisztrációs terhek egyszerűsítése** érdekében egyfelől szélesebb körben kell élni a korszerű informatikai eszközökkel, másfelől a mikro- és kisvállalkozások körében enyhíteni kell az adminisztrációs kötelezettségeket (emlékeztető: Egyszerű állam” program),
 - A vállalkozások szélesedő külkereskedelmi kapcsolataira, valamint országghatárokat átlépő „hálózatos” szerveződésére tekintettel nagyobb figyelmet kell fordítani a közhatalviselési rendszerek működtetéséért felelős szervezetek **nemzetközi együttműködésére**,
2012. április 23

A 2012. évi korrekciók és a 2013. évi előzetes elgondolások

- a.) 2012. évi ktgv-i egyensúly **cca 150 mrd Ft** további korrekciót igényel (kiadáscsökkentés, bevételnövelés);
- b.) A 2013. évi ktgv-i egyensúly hivatalosan **cca 500 mrd Ft**, saját számításaim cca 1300 mrd Ft korrekciót igényelnek
- Kiadáskorlátozás a Széll Kálmán tervre épül,
 - Bevételnövelő intézkedések lehetnek
 - Tiszta „egykulcsos” SZJA kialakításának halsztása,
 - kedvezményes ÁFA kulcsok emelése,
 - Jövedéki termékek adókulcsainak emelése,
 - Önkormányzati adók szélesítése,
 - Pénzügyi tranzakciós adó bevezetése,
 - Telefon-és internetforgalom adóztatása,
 - Újabb céladók rendszerbe állítása (lásd: zöld adók), stb

2012. április 23

Gondolatok a 2013. évi költségvetés kidolgozásának adó- és járulérendszerrel érintő módosításaihoz

- **Kiindulópont:** a Konvergencia program vállalásai, Széll Kálmán terv követelményei, az EU-IMF tárgyalásokból fakadó kötelezettségek;
- Sajnálatos módon kalkulálni kell azzal, hogy a GDP növekedés alacsony szintje az abszolút értelemben számolt **adó- és járulékbetételek mérséklésével fog járni;**
- Az államháztartás **közbevételeivel szembeni elvárásait erősíti** az adósságállomány ütemes leépítésének igénye és a költségvetési hiány 3% alatt tartásának kötelezettsége;
- A közbevételek **biztonságos képződését gyengítik** a korábbi ígéretek (ágazati különadók kivezetése, a bankadó leépítése, a 216 ezer Ft/hó jövedelem felettiekre vonatkozó szuperbruttósítás kötelezettség megszüntetése, az ÁFA 27%-os normál kulcs fenntarthatósága, egyebek);
- Új alapokra kell helyezni a **társadalombiztosítási rendszer** működését (egészségbiztosítás, nyugdíjrendszer), s biztosítani kell a járulékfizetés és a szolgáltatási jogosultság összhangját;
- Megújításra vár az **önkormányzati adózás** ügye (kiemelten IPA), aminek egyfelől az önkormányzati saját bevételek növelését kell biztosítania, másfelől viszont az új adózási rendszer nem járhat a GDP arányos adóterhelés emelkedésével;
- Számolnunk kell a közösségi szintű adópolitika megújulásával és ennek keretében az **adóharmonizációs kötelezettségek további erősödésével.**

2012. április 23

Közteherviselést érintő vitakérdések

- Munkára épülő adóterhek mérséklése,
- Ötkulcsos ÁFA (35%, 30%, 25%, 20%, 15%)?!
- Egykulcsos SZJA (esetleg 16 helyett 20%),
- Önkormányzati adózás (IPA, kontra Települési adó gondolata),
- Céladók – környezetvédelmi adózás,
- EVA sorsa (EU konform egyszerűsített vállalkozási adó realitása),
- Pénzügyi tranzakciók adóztatása,
- Vállalkozások adminisztratív terheinek mérséklési esélye

2012. április 23

Jövőkép – cselekvés nélkül – álom!
Cselekvés – jövőkép nélkül – rémálom!

(Japán mondás)

2012. április 23

A szerző elérhetősége:

Pitti Zoltán: zoltan.pitti@uni-corvinus.hu

2012. április 23

Közösségi szinten új és Magyarország szempontjából mélyebb elemzést igénylő a közösségi szintű konszolidált társasági adóalap javaslat előnyeinek és hátrányainak mérlegelése

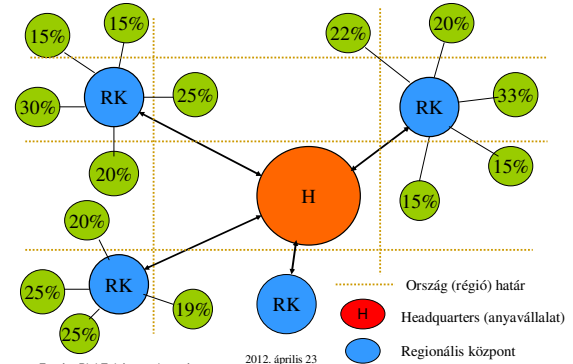
2012. április 23

Közösségi konszolidált társasági adóalap indokltsága

- Jelenleg **27 féle filozófia** szerint működik a társaságok adóztatása;
- A különböző számviteli szabályok, az eltérő időpontokban készülő adóbevallások, egyedi adóalap számítások, különböző nyelveken készülő beszámolók összehangolása az anyavállalatoknak komoly **többletköltséget jelent**;
- A többletköltségek **fékezik a közösségen belüli együttműködés szélesítését** (kkv szektor nem képes vállalni a költségterhet),
- Az átláthatatlan és költséges adórendszer **fékezi a nemzetközi versenyképességet**, rontja az FDI áramlását;

2012. április 23

Társaságok országhatárokat átlépő szerveződése

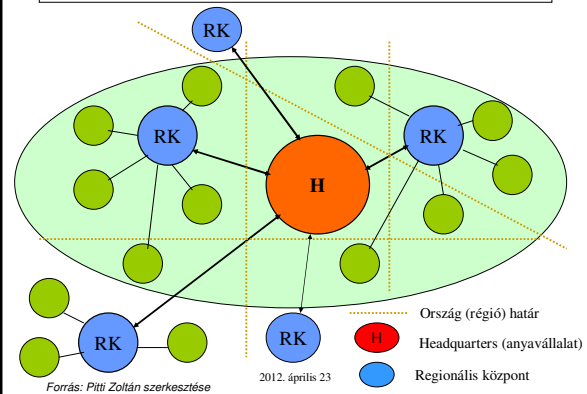

A konszolidált társasági adó lépései

- Adóalap:** a társasági nyereség adóköteles része.
- Konszolidáció:** egy vállalatcsoport különböző tagállamokban keletkező eredményének összevonása, ami alapján megállapítható az EU területén folyó tevékenység nettó eredménye
- Konszolidált adóalap számítása:** a vállalat bevételei csökkentve az adómentességet élvező tételekkel, továbbá olyan leírásokkal, mint a bérköltség, vásárolt anyagok költsége, vagy az értékcsökkenés. (A továbbiakban egy közös szabályrendszer szerint kell elvégezni a számítást.)

2012. április 23

A konszolidációs kör értelmezése

A konszolidált adóalap felosztása

- A konszolidált adóalap megállapítása után az adóalapot – **három azonos súlyú tényező alapján** – fel kell osztani az érintett országok tagállamok között;
- A felosztási képlet **összetevői**:
 - **Eszközök** (tárgyi eszközök – 5 évre elosztott értékcsökkenéssel) **egyharmad** arányban;
 - **Munkaerő** (részben bérköltségek, részben alkalmazottak száma) **egyharmad** arányban;
 - **Árbevétel** (megállapítása az árak kézbesítési/rendeltetési helye szerint) **egyharmad** arányban;
- Az érdekelt országokra „felosztott” társasági adóalap után a **nemzeti szabályoknak megfelelő adókulcs szerint** kell adót fizetni;

2012. április 23

A harmonizáció nélküli állapot következményei

- Gyengülhet az EU **nemzetközi versenyképessége**, miközben más régiók dinamikusan fejlődnek;
- Akadályozza az **integráció** elmélyítésére irányuló törekvések kiteljesedését (lásd: fiskális unió);
- Fokozódhat a tagállamok közötti **káros adóverseny** (lásd: „Race to the bottom” hatás),
- Folytatódhat a versenyző nemzetállamok **költségvetési bevételeinek** csökkenése,
- Az tőketulajdonosok, illetve az **anyavállalatok magatartása** – az átláthatatlanság következtében - kedvezőtlen fordulatot vehet,
- „**Adóarbitrázszt**” okozhat,
- Tovább emelkedhetnek a vállalatok **adminisztrációs költségei**,

2012. április 23